

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ*

ΝΕΣΤΟΡΑΣ Ε. ΚΟΥΡΑΚΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Αν και περιορισμένη σε σχέση με αυτή των ανδρών, η γυναικεία εγκληματικότητα έχει τις ιδιομορφίες της

Από τη μελέτη των στατιστικών στοιχείων, και με όλες τις επιφυλάξεις που υπάρχουν για τέτοια στοιχεία¹, προκύπτουν ιδίως δύο ενδιαφέροντα συμπεράσματα για τη γυναίκα ως δράστη εγκλημάτων: Πρώτον, ότι η εγκληματικότητα αυτή παρουσιάζεται ως ιδιαίτερα περιορισμένη σε σχέση με εκείνη των ανδρών, περί το 17,6% του συνόλου όσων διέπραξαν αδίκημα (εκτός τροχαίων) και έγιναν γνωστοί στις Αρχές κατά τον μήνα βεβαίωσης του αδικήματος, σύμφωνα με την Αστυνομική Στατιστική της ΕΛ.ΑΣ. για το έτος 2008 (πίνακας 29α, σελ. 73). Και δεύτερον, ότι παρά τη μικρή της έκταση, η εγκληματικότητα αυτή των γυναικών εμφανίζεται στο πέρασμα του χρόνου να αποκτά ολοένα και μεγαλύτερο μερίδιο της συνολικής εγκληματικότητας, δηλαδή να αυξάνεται όλο και περισσότερο, σε σημείο να έχει υπερδιπλασιαστεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων 35 ετών (το αντίστοιχο ποσοστό για το 1973 ήταν μόλις 6,5%).

Δεν πρόκειται, όμως, μόνο για ποσοτική αύξηση της γυναικείας εγκληματικότητας κατά τη νεότερη περίοδο. Πρόκειται επίσης για ποιοτική διαφοροποίηση, ιδίως προς την κατεύθυνση του οργανωμένου εγκλήματος. Πολύς είναι έτσι οι γυναίκες που εισχωρούν ως συνεργοί στα κυκλώματα της κλεπταποδοχής και της αρχαιοκαπιλίας, που περιφέρονται έξω από καζίνο για να δανείσουν χρήματα στους χαμένους παίκτες με υψηλό, τοκογλυφικό επιτόκιο, ή που συνεννοούνται (κυρίως αλλοδαπές οικιακοί βοηθοί) με σπείρες κακοποιών για διευκόλυνση διαρρήξεων και κλοπών στα σπίτια όπου εργάζονται².

Πού οφείλεται, όμως, αυτή η κατά βάση περιορισμένη εγκληματικότητα της γυναίκας και πώς εξηγείται, από την άλλη πλευρά, η ποσοτική και ποιοτική διαφοροποίησή της κατά τα τελευταία χρόνια; Τα δύο ζητήματα προφανώς σχετίζονται μεταξύ τους κατά τρόπο άμεσο:

Επί αιώνες η γυναίκα είχε διαπαιδαγωγηθεί να είναι σεμνή, συγκρατημέ-

νη, ήπια, τρυφερή, και να αποτελεί τον πυρήνα της οικογένειας, ασχολούμενη κατά κύριο λόγο με οικιακές και αγροτικές εργασίες. Λόγω και της περιορισμένης μυϊκής της δύναμης, ήταν αναγκασμένη να υφίσταται χωρίς αντιρρήσεις την εξουσία, μέσα στο σπίτι, του *pater familias* και τις επαχθείς γι' αυτήν καταστάσεις από την πατριαρχική δομή της παραδοσιακής οικογένειας. Αντίστοιχα, οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες που είχε να διαπράξει εγκλήματα ήταν ουσιαστικά περιορισμένες, πολύ περισσότερο μάλιστα και λόγω του κοινωνικού ελέγχου που ασκείτο στις κινήσεις της επί συνεχούς βάσεως³. Πιθανολογείται ακόμη ότι από την ίδια τη φύση της η γυναίκα δεν είναι επιρρεπής στη διάπραξη σοβαρών εγκλημάτων, καθώς το να αφαιρεί π.χ. ανθρώπινες ζωές έρχεται σε αντίθεση με τη βασική εκ φύσεως αποστολή της να φέρνει στον κόσμο νέους ανθρώπους. Για αυτό και συνήθως η επιθετικότητά της στρεφόταν πρωτίστως εναντίον του εαυτού της (κατάθλιψη, αυτοτραυματισμοί και αυτοκτονίες), ενώ όποτε χρειάστηκε να φθάσει στον φόνο ήταν κυρίως διότι έπρεπε να απαλλαγεί από ένα μέθυ-

σο, βίαιο και τυραννικό σύζυγο που της κατέστρεφε τη ζωή κάθε μέρα⁴, ή να βρει, γενικότερα, μια διέξοδο στα προβλήματα κακοποίησης που αντιμετώπιζε από τον οικογενειακό και κοινωνικό της περίγυρο. Όπως μάλιστα προκύπτει από έρευνες, ο σημαντικός ρόλος της γυναίκας μέσα στο πλαίσιο της οικογένειας και της κοινωνίας, σε συνδυασμό και με τα αδιέξοδα τα οποία συνήθως την εξωθούν στο έγκλημα, αποτέλεσαν έως τις ημέρες μας βασικούς παράγοντες για να αντιμετωπίζεται η γυναίκα κατ' αρχήν επιεικέστερα από ό,τι οι άνδρες τόσο σε επίπεδο Αστυνομίας και δικαστηρίων⁵, όσο ενδεχομένως και σε επίπεδο νομοθεσίας⁶.

Οπωσδήποτε, τα τελευταία χρόνια και ιδίως από τη δεκαετία του '60 και μετά, λόγω της ευρύτερης εισόδου της γυναίκας στον εκπαιδευτικό, εργασιακό/ επαγγελματικό και κοινωνικό χώρο, τα δεδομένα άλλαξαν άρδην. Οι γυναίκες, χάρη και στην επίδραση των φεμινιστικών διεκδικήσεων⁷, επέτυχαν να αποκτήσουν πρόσβαση και να διακριθούν σε όλους τους τομείς, ακόμη και στην πολιτική, η οποία εθεωρείτο ανέκαθεν «ανδρικό

Η πορνεία, πεδίο πρόσφορο για εγκληματικές πράξεις

φρούριο». Και μολονότι οι στόχοι μιας πλήρους εξίσωσης με τον άνδρα δεν έχουν ακόμη ούτε στοιχειωδώς επιτευχθεί (π.χ. στην ελληνική Βουλή του 2004 η συμμετοχή γυναικών βουλευτών δεν υπερβαίνει το 13,3%, ενώ στις διευθυντικές θέσεις το ποσοστό είναι περί το 25,8% και στο διδακτικό προσωπικό, ΔΕΠ, του Πανεπιστημίου Αθηνών περί το 35%⁸), το «άνοιγμα» αυτό της γυναίκας στο ευρύτερο κοινωνικό γίγνεσθαι και η ταυτόχρονη απομάκρυνσή της από τα «του οίκου της» αναδιαμόρφωσαν και τη σχέση της με το έγκλημα: Η διαπαιδαγωγή της στηρίχθηκε πλέον σε άλλα πρότυπα, ανταγωνιστικότερα για τη σχέση της με τον άνδρα και, θα έλεγα, επιθετικότερα για την επίτευξη των στόχων της σταδιοδρομίας της. Ακόμη, η ταύτισή της με τις αξίες της οικογένειας και της ανατροφής των παιδιών έδωσε εν πολλοίς τη θέση της σε άλλες προτεραιότητες, επαγγελματικού χαρακτήρα. Τέλος, δε, οι ευκαιρίες που της δόθηκαν στον κοινωνικό χώρο για διάπραξη αδικημάτων κάθε μορφής πολλαπλασιάστηκαν κατακόρυφα, όπως

* Επικαιροποιημένη μορφή κειμένου «Προλεγόμενων» του συγγραφέα στο έργο με τίτλο «Εμφύλη Εγκληματικότητα. Ποινική και Εγκληματολογική Προσέγγιση του Φύλου», που εκδόθηκε με επιμέλειά του από τις εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα σε δεύτερη έκδοση το 2009.